Autor Guste Santini
Utorak, 05 Siječanj 2016 11:18

Zagovornici oporezivanja nekretnina ističu kako oporezivanje nekretnina smanjuje regresivnost poreznog sustava, s jedne strane, i, s druge strane, omogućuje poreznu autonomnost lokalnim vlastima. U prvom stavu ima više od „zrnca“ istine, a drugi „ne pije vodu“ kako bi rekao naš mudri narod.

Porezni sustav, porezna politika dio su naše svakodnevnice. Nije čudo da građani razmišljaju, iako po mome mišljenju još nedovoljno, o pitanjima što je pravedno, a što nije. Od Adama Smitha postoje načela oporezivanja. Pravni prisutp poreznom sustavu i poreznoj politici svoje uporište ima u racionalizmu tadašnjeg vremena. Za mnoge su Smithova načela ostala Sveto pismo. Mnogi su porezni stručnjaci - Â recimo nobelovac Stiglitz, naš Pero Jurković – napisali svoje porezne kanone. Jedan dio poreznih stručnjaka ne pridaje poreznim kanonima bilo kakvo značenje. Ipak, marginalisti, zbog elegancije matematiziranih izričaja, govore implicite i eksplicite o kanonima. Pravednost je dobra ako je provediva. Ili drugim riječima, kakva je to pravednost, i koliko držimo do kanona, kada država može nametnuti poreze ne vodeći računa o građanima i gospodarstvu. Da li je pravedno oporezivanje plaća do razine od 5.000 kuna? Ja mislim da nije. Moje mišljenjeÂ temeljim na razumu. Da bi postojao porezni kapacitet, plaća mora biti veća od troška reprodukcije radne snage. Drugim riječima, vlast tvrdi da postoji porezni kapacitet ukoliko djelatnik ima plaću iznad 2.600 kuna. Zaključno - Â država posluje u mekom budžetskom ograničenju što ne vrijedi za gospodarstvo i građane.

Druga važna napomena sadržana je u činjenici da dohodak per capita ima odlučujući značaj za porezni sustav i poreznu politiku. Jedna je priča govoriti o prihvatljivom, ne govorim opitmalnom – sci!, poreznom sustavu u uslovima kada je dohodak per capita 10.000, a potpuno druga priča kada je dohodak per capita 20.000 eura. Kao što sam to nebrojno puta napisao razina razvijenosti bilo koje zemlje, te društveni ciljevi odredit će porezni sustav. Tako je bilo u vrijeme nacionalnih gospodarstava. Danas, u globaliziranom svijetu valja dodati izvanjsko ograničenje koje je tim veće što je zemlja manja, odnosno to brutalnije što je zemlja manja i manje razvijena. Prema tome, u prvom je koraku potrebno odlučiti što je prioritet? Ukoliko je to fiskalna funkcija tada su ekonomski kriteriji sporedni kriteriji, ukoliko je prioritet socijalna funckija tada je u fokusu interesa raspodjela dohotka i bogatstva sukladno socijalnim principima, ali ako je prioritet ekonomska funkcija poreza, za što se ja neuspješno zalažem, tada je pitanje svih pitanja: kako posložiti porezni sustav koji će potaknuti gospodarsku aktivnost. Ne treba biti niti pametan niti vidovit da s gospodarskog motrišta porezni sustav mora biti određen tako da minimizira poreznu presiju, s jedne strane, i, s druge strane, da poveća konkurentnost nacionalnog gospodarstva.

Krugman je jednom napisao da siromašni nemaju od kuda plaćati povećanje poreza, a bogati mogu. Međutim, nastavlja Krugman, samo do jedne granice jer će, pređe li se ta granica, investitori svoju poslovnu aktivnost preseliti u zemlju gdje su porezi primjereniji poslovnoj

aktivnosti. To je suština globalizacije kao ograničenja u autnomnom ponašanju bilo koje države.

Imajući navedeno u vidu, s jedne strane, i, stanje hrvatskog gospodarstva, s duge strane, jasno je da predstoji, htjeli to političari ili ne, smanjenje porezne presije. Hrvatsko gospodarstvo, uključivo građane, nije u stanju funkcionirati u uvjetima ovako dramatične porezne presije. Onima koji ne vjeruju izrečenom, sugeriram da uporede našu poreznu presiju s poreznim presijama u Švicarskoj, kojoj se svi s razlogom divimo, Južnoj Koreji ili Meksiku. Razumni porezi u maloj i otvorenoj zemlji su bitan dio ukupne društvene reforme. Hrvatska pokazuje i dokazuje kako nije moguće voditi proaktivnu socijanu politiku porezima, već stvaranjem radnih mjesta što je sama bit hrvatskih gospodarskih problema.

U neuređenoj zemlji, kao što je to Lijepa naša, građani su svoju mirovinsku sigurnost tražili u kupnji nekretnina. Razlozi takvom ponašanju su jednostavni – tržište dionica pokazalo se je prevarom, tržište obveznica nije dobilo pravo građanstva, depoziti u poslovnim bankama zbog igre kamatnih stopa i inflacije može se pokazati kao gubitna kombinacija. Narod je vjerovao u realnu imovinu misleći, krivo, da ista nije podložna istim zakonima kao financijski instrumenti. Na žalost, ova je kriza pokazala svu svoju brutalnost. Upravo sustavna kriza i nesigurnost (nepoznati rizici) „prisiljavaju“ svaku obitelj da brine o sutrašnjici. Nije nikakva pamet reći kako je upitno isplaćivanje mirovina i održanje postojećeg zddravstvenog i socijalnog standarda. Individualizacija rizika, nužan proizvod kapitalizma, znači povećanje štednje građana kako bi osigurali svoju budućnost. Država bi trebala to i takvo ponašanje građana stimulirati. Zato sam i pokrenuo biblioteku koju sam lakonski nazvao „Financijska kuharica“ koju građani kupuju kako bi sagledali uvjete u kojima žive.

Umjesto da država potiče individualizaciju rizika poreznim sustavom, ona će, uvede li porez na nekretnine, penalizirati odgovorne građane prema svojoj budućnosti. U „Porezna reforma i hrvatska kriza“ i „Vratimo osimijeh Lijepoj našoj“ iznio sam, po mome mišljenju, dovoljno argumenata koje valja shvatiti kao poruku svakoj vlasti kako se nije dobro igrati s porezima. Kada porezni stručnjaci govore o porezima oni govore o „klinovima“ koji se umeću u proces reprodukcije. Slikovito rečeno nemojmo stavljati pijesak u „kuglager“.

“Oporezivanje može dovesti do propadanja nacije na dva načina. Prvi, ako iznos poreza nadmašuje moć nacije te nije proporcionalan općem bogatstvu. Drugo, ako iznos poreza, iako proporcionalan cjelokupnoj moći nacije, nije dobro raspodijeljen”

Pijetro Verri